

Ve škole až do osmnácti. Zůstanou Češi ve školních lavicích stejně dlouho jako Estonci?

1.2.2025 - Patricie Martinů | EDUin

Už nyní studenti v Estonsku končí povinné vzdělávání v 17 letech, zatímco v Česku již v 15. Nově se Estoncům školní docházka prodlouží ještě o rok. Tento krok země učinila ve snaze řešit několik prohlubujících se problémů: rostoucí podíl mladých lidí, kteří po základní škole nepokračují ve studiu, vysokou míru předčasného ukončení studia v prvním ročníku vyššího středního odborného vzdělávání (40 % nepokračuje v dalším vzdělávání), a rostoucí počet mladých lidí bez kvalifikace.

Změny v estonském školství pro podporu konkurenceschopnosti a kvalifikovanosti žáků jsou komplexnější než pouhé nařízení delší povinné docházky. Skrze konkrétní kroky cílí na to, aby všichni mladí lidé získali, nebo měli možnost získat, vyšší sekundární vzdělání či odbornou kvalifikaci. Díky tomu by pak měli přímé uplatnění na trhu práce, popřípadě mohli snadněji pokračovat ve studiu na vysoké škole. Silný důraz se klade zejména na takzvané STEM obory (přírodní vědy, technologii, techniku a matematiku, pozn. redakce) a na flexibilitu pro rozvoj individuálních zájmů studentů.

Změny v Česku nelze dělat před volbami

Předmětem debaty je dané téma i v českém prostředí. Poslankyně a členka školského výboru Renáta Zajíčková (ODS) představila na začátku prosince 2024 návrh reformy školství, který by uzákonil model 8+2 roky, tedy zkrácení docházky na ZŠ o rok, čímž bychom se vrátili do doby před rokem 1996. Spolu s tím by ale ráda zavedla povinné první dva roky studia na SŠ. Návrh má podporu strany, včetně jejího předsedy a premiéra Petra Fialy, a tento model dříve zvažoval i ministr školství Mikuláš Bek. S blížícími se volbami však sílí i protichůdné hlasy, a to zejména ze strany ANO, za kterou čím dál tím více komentuje školství její bývalý ministr Robert Plaga. EDUin na výhody i nevýhody zvažovaného modelu upozorňuje již dlouhodobě.

Zmíněnou rozpolcenost reflektuje i stanovisko Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). „Prodloužení povinné školní docházky je výrazný zásah do vzdělávacího systému, který si žádá shodu napříč politickým spektrem i přijetí odborné veřejnosti. Zvažovali jsme různé modely, například 8+2, 9+2 (bez zkrácené povinné docházky na ZŠ se dvěma povinnými lety na SŠ, pozn. redakce), ale i další varianty,“ říká Patrik Kubas, vedoucí oddělení komunikace s médii z MŠMT.

Doplňuje, že takto zásadní změnu není možné dělat v časové tísní před koncem funkčního období, a tak by ji měl po volbách znovu otevřít až nový ministr školství.

Avšak podobně jako v Estonsku i MŠMT vnímá v Česku potřebu zvyšovat kvalifikaci a lépe připravovat žáky na budoucí pracovní život. „Zatím jsme se zaměřili na přípravu legislativních změn, které umožní v českém vzdělávacím systému zavést krátké profesní programy s využitím stávající sítě vyšších odborných škol. Právě tyto krátké studijní programy, které jsou v řadě evropských zemí obvyklé a ze strany zaměstnavatelů žádané, u nás stále chybí,“ podotýká Kubas.

Hřebecký: „Estonsko jde dobrou cestou“

„Prodloužení povinné školní docházky považuji za krok správným směrem. To však neznamená, že je v tuto chvíli u nás nezbytné stanovit hranici právě na 18 let. Celosvětově se délka vzdělávání dětí

prodlužuje, což jde ruku v ruce s odkládáním jejich sociální zralosti. Mnoho mladých dnes pokračuje v terciárním vzdělávání, a sami tak mají školní docházku významně nad 18 let," komentuje v reakci na krok estonské vlády programový ředitel EDUinu Miroslav Hřebecký.

Ti, kteří nestudují, často nemají vlastní bydlení ani nezávislý příjem, což může vést k fenoménu takzvaného „mama hotelu“ (situaci, kdy mladí lidé zůstávají dlouho bydlet u rodičů a spoléhají na jejich podporu, pozn. redakce) a zátěži pro sociální systém. Navíc u nich hrozí velké riziko ztráty pracovních návyků a horší uplatnitelnosti na trhu práce. „Udržet tyto mladé lidi déle v pravidelném školním režimu, který zvyšuje jejich dovednosti, proto nezní jako recept z cizí planety a dává smysl,“ uzavírá Hřebecký.

Klíčová není pouze délka docházky, ale i její efektivní propojení s aktuálními trendy na trhu práce a potřebami společnosti. Jen kvalitní odborná příprava žáků a získání relevantních kompetencí již na středních školách jim může pomoci zlepšit jejich ekonomickou a životní situaci v dlouhodobém horizontu. Estonsko si to velmi dobře uvědomuje. Otázkou do budoucna zůstává, jak tento systém nejlépe implementovat na české prostředí a zda bude úprava délky školní docházky tématem i po podzimních sněmovních volbách.

<https://www.eduin.cz/clanky/ve-skole-az-do-osmnacti-zustanou-cesi-ve-skolnich-lavicich-stejne-dlouho-jako-estonci>